

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računano se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od štiritopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravištvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Up ravn istvú naj se blagovolito pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Klerikalizem in narodnost.

Narodni stranki in zajedno njenemu organu „Slovenskemu Narodu“ očita se, da trati svoj čas, da porablja skoro vse svoje moči v domačem boju zoper klerikalizem in zoper njegovi glasili, da pa se premalo bavi z izvenkranjskimi razmerami itd. Trdi se, da bi morala narodna stranka klerikalne mahinacije prezirati ter se potezati samo za narodnjaštvo in slovanstvo.

Komur pa so znani kranjski odnošaji, tisti ve, da se dela narodni stranki z omenjenimi očitki nepremišljena krivica, in da narodno odločen, za svobodo in kulturni napredek navdušen dnevnik sploh ne more postopati drugače, kakor postopa „Slovenski Narod“.

Naša stranka na Kranjskem se je tekom večletnih bojev prepričala, da je klerikalizem usodno opasen narodnosti Slovencev, kajti latinizatorstvo je od nekdanj najtesnejše združeno s protislovanskim sistemom. Protislovanski sistem je poslal po škofih klerikalce v boj proti vsem narodnim, radikalnim in svobodomiselnim strankam, ko je sprevidel, da vladni aparat s pomočjo ovajanj Slovanom sovražne žurnalistike ne opravi dovolj. Latinizatorska stranka je dobila od zgoraj naravnost nalogo, da uničuje mej Slovani, torej tudi mej Slovenci, stremljenje, da prodrè narodna ideja tudi v najnižje množice, da se razširi prosveta in izomika na vse ljudske sloje. Klerikalci vedo, da je narodna javečnost ljudstva najbolj opasna njihovim nazadnjaškim namenom, kajti svobodomiseln in resnično izomikan narod pokaže vsekar klerikalizmu na iztečaj odprta vrata. Zato pa so slovenski klerikalci, zlasti po slovitem skupnem škofovskem listu goriške metropolije l. 1887, začeli begati narod z izmišljotinami o „liberalizmu“, o „brezverstvu“, „prostozidarstvu“ narodne stranke in njenega organa. Škof Missija je po nalogu od zgoraj organiziral in fanatiziral skoro vse duhovništvo svoje škofije, pridobil je v popularizacijo svoje armade še nekaj častihlepnih lajkov, zavezal taiste z odličnimi častnimi službami, pa začel ljut boj proti vsem zavednim narodnjakom. Doživeli smo čase, ko se je narodnost preklinjala javno kot paganstvo ter se strahilo naše ljudstvo neprestano, razlec in na shodih

s trditvijo, da je naša vera v nevarnosti. Različni kaplani, ki, poblepni po priznanju svojega škofo, so hujskali ljudstvo proti vsemu, kar ni nosilo črne suknje, tako, da so se napadali na zakonito sklicanih shodih poslanci narodne stranke s celimi tol pami upijanjenih surovakov. Klerikalci so vprizorili pravo gonjo na sedanjo kolikor toliko svobodomiselnost osnovano šolo, naskakovali so najodličnejše narodne kulturne zavode, blatili in ovajali so narodna društva ter hoteli s svojimi kritikastri za tretji vsak napredek v naši umetnosti. Nazadnjaštvo se je s klerikalnimi glasili, z društvi in zadrugami pripravljalo, da zaduši v Slovencih že vsak pojav, ki nima pečata škofa Missije in podpisa „Slovenskega“ uredništva.

In tedaj naj bi bila mirovala narodna stranka? — tedaj naj bi bil molčal naš list?

Že šestokrat smo povdarjali, da je narodna zavest in svobodomiselnost izomika jedina rešitev Slovencev, da ne izginejo v žrelo Nemcev in Italijanov. Naš narod se mora dvigniti v kulturi na kolikor možno najvišje stališče, ne pa zadovoljevati se s klerikalnimi katoliškimi publicami srednjeveškega izvora! — Narodnost — svobodomiselnost — napredek so one tri zvezde, ki nas morejo dovesti do končnih smotrov. — To so bili in so še danes nazori narodne stranke, za katere je kolikor je le mogla storila, in za katere se bori dan na dan „Slovenski Narod“. Kot napredna narodna stranka je torej morala pobijati klerikalizem, kjer ga je zasledila, in obžalovati je samo to, da ni — vsled grde brezbriznosti neke vrste razumnštva na deželi — dosegla popolnih uspehov! — Iz ljubezni do svojega naroda, kateremu želimo ohraniti jezik, značaj, moralo, in kateremu hočemo priboriti pravo izomiko, moramo uničevati protislovanski, kulturo sovražeci klerikalizem!

Naj bi nas razumeli pokrajinski rojaki in nas podpirali v tem boju za narod in njega prosveto! Naj bi nas podpirala v boju zoper protislovanski klerikalizem vsa narodna inteligencija! Ako zadušimo mej seboj reakcionarni, nazadnjaški in naravnost nemoralni klerikalizem, potem nam ne bo treba požirati od zavednih Čehov sramotnih očitaj, kakor so bila ona v „Narodnih Listih“, št. 100, kjer pišejo o nas tako le:

„Nesreča je za slovenski narod, da tiči tako globoko v klerikalizmu in da je njegova duhovščina navdahnjena z duhom škofa Missije, o katerega narodnem čustvu so znane jako čudne povesti. Klerikalizem znači propadanje tudi mej Slovenci... Nesreča je za tako majhen narod, ker ne stremi v vsem svojem mšljenji za narodnostjo, nego plava v — rimski smeri!“

Da, nesreča največja za naš narod je klerikalizem; zato pa ga hočemo pobijati z vsem pričanjem!

V Ljubljani, 14. aprila.

Nova večina. Poljski poslanec Merunowicz je v „Gazeti Narodowi“ priobčil članek, v katerem pravi, da si bode nova večina znala ohraniti neko neodvisnost od vlade. Poljaki bodo v okviru te večine pač podpirali vlado, a treba ni, da bi ta vlada morala biti ravno Badenijeva. Iz tega članka je zopet vidno, da so v poljskem klubu možje, ki bi radi videli, da bi odstopil grof Baden. Ker tudi pri drugih strankah vlada nima popolnoma zanesljive opore, je lahko mogoče, da sedanja vlada prej odstopi, nego se običajno misli. Posebno če bo imel grof Baden težave s pogodbo z Ogersko, bode morda rad še komu drugemu izročil vladno krmilo.

Solska preosnova na Ogerskem. Ogerski učni minister je naznanil, da se na Ogerskem temeljito preustroji ljudsko in srednje šolstvo. V kakem smislu se bode to zgodilo, ni minister točno povedal, a po dosedanjih skušnjah smemo sklepati, da se bode gledalo, da se bolje pospeši po šolah madjarizacija. Na ločitev cerkve od države ogerska vlada ne misli. To bi bilo težavno. Sicer je pa na Ogerskem cerkev običajno podpirala vlado v pomadjarjevanju mladine in se že zatorej ne kaže njeno spreiti. Madjarizacijo pa ogerski državniki zmatrajo za glavno svojo nalogo.

Gospodarsko osamosvojenje Poljakov. Napadi proti Poljakom v nemškem državnem in pruskem deželnem zboru so poljskim trgovcem v Galiciji in na Ruskem Poljskem dali povod, da so razdri trgovske zveze z nemškimi trgovci. Sedaj bodo različno blago dobivali iz raznih avstrijskih tovarn. Tako ne bode dolgo, da utegnejo Nemci še obžalovati svoje nedostojno postopanje proti Poljakom.

LISTEK.

Po sezoni.

III.

Ein gutes Theater kann man nur mit sehr viel Geld auf die Beine stellen.

Adam Müller-Guttenbrun.

Največja ovira hitrejšemu napredovanju in še lepšemu procvitu našega gledališča je pomankanje denarnih sredstev. Tudi drugod se gledališča ne morejo vzdrževati sama, iz navadnih svojih dohodkov, nego so navezana na podpore ter tudi dobivajo jako znatne subvencije; kaj še pri nas, kjer so razmere skrajno neugodne!

Dežela in mesto podpirata naše gledališče in sicer z razmeroma prav znatnimi svotami, ali za vzdrževanje takega gledališča, kakršno je naše, te podpore nikakor ne zadostujejo, toliko manj, ker je gledališče tako zidano, da tudi pri najboljšem obisku dohodki od predstav ne pokrijejo vseh stroškov.

Gledališče je zidano na periferiji mesta in to vsekakor ne pospešuje ravno obiska, vrh tega je pa

zidano tako, da so dnevni troški ogromni. Na vsah koncih in krajih mora biti skrbnjeno za razsvetljavo, kar velja jako mnogo; delavcev, biljeterjev, garderobierjev, poslov za snaženja in sploh pomožnega osebja je vse polno, in da nihče zastoj ne dela, je ob sebi umevno. Povprek je pri vsaki predstavi samo režijskih troškov nad 100 gld., a kje so zdaj še vsi drugi! Troški za nakup materijala, za prevod, za izpisovanje ulog in not, za tantijeme, sploh za repertoire, troški za garderobo so sila veliki. Samo za „Ksenijo“ so znašali troški uprizoritve čez 200 goldinarjev. Izdana sta bila dva stotaka, še predno se je zavesa dvignila. Gaže seveda tudi niso majhne, osebje pa stane še toliko več, ker ima večina an gaževanih močij izgovorjene sustentacijske gaže tudi za poletje.

V tem oziru je nemško podjetje dosti na boljšem, ker nima troškov za prevajanje iger in izpisovanje ulog in ker ne plačuje niti krajcarja sustentacijskih gaž.

Dohodki, katere ima podjetnik, kadar je gledališče popolnoma razprodano, niso v nikakem razmerju s troški, katere ima vsled uredbe gledališkega poslopja; a kar je slovenskemu gledališču še

na posebno škodo, je to, da je parterno stojišče premajhno in da ni prave galerije. Ko bi bilo gledališče v tem oziru drugače zidano, bi slovenske predstave vsaj ob nedeljah nekaj več nesle, nego sedaj. Dosti ni moč pomagati, ali nekaj bi se vendar lahko storilo. Že pred nekaj leti je g. dr. vitez Bleiweis Trsteniški predlagal v dež. zboru, naj se odpravijo lože v drugem nadstropju. Dež. zbor je dotično resolucijo vzprejel ali — zgodilo se ni nič. Ko bi se mesto teh lož naredili balkonski sedeži, bi imelo gledališče vsaj včasih nekaj več dohodkov, nego jih ima zdaj, ko se tako redkokdaj primeri, da se kdo prikaže v ložah v drugem nadstropju.

S sedanjo subvencijo 12 000 gld. bi moglo slovensko gledališče izhajati samo, ko bi pri vsaki predstavi imelo 70 do 100 gld. čistega dobička, ko bi mu po odbitju dnevnih troškov toliko ostalo. To je pa naravnost nemogoče prav radi uredbe gledališkega poslopja in zato mora vodstvo slovenskega gledališča koncentrovati vso pozornost na to, da poviša svoje dohodke. Občinstvo podpira gledališče, specijelno opero, jako marljivo. Slabo obiskanih predstav je bilo jako malo, mnogo pa popolnoma razprodanih in to je toliko večjega uvaževanja

